

PRÁZDNINOVÉ PŘEMÝŠLENÍ O TĚCH, KTEŘÍ PŘÍCHÁZEJÍ (2015)

Do stále se rozšiřující směsice názorů, komentářů a kontraverzí ohledně uprchlíků si dovolím zamíchat ještě i svůj osobní postoj. Rád bych upozornil, že tento můj pohled vychází z mé křesťanské víry, ze studia Písma a osobních, asi dvouletých zkušeností s lidmi, které nazýváme cizinci, imigranti nebo utečenci.

1. „Křesťany tady chceme“

Pokud bych se nechal unést obyčejnou lidskou jízlivostí, napsal bych, že mám radost, že po mnoha létech v naší zemi pod vlivem těchto globálních okolností zaznívá vstřícný hlas na téma křesťanů. Jsem překvapen, jak k rozhovorům ve sdělovacích prostředcích jsou stále častěji zváni představitelé křesťanského světa a je jim nasloucháno. Zároveň se stále častěji ozývají hlasy: „Křesťany tady chceme, muslimy ne.“ Pokud toto vyjádření je inspirováno především strachem z jiného náboženského přesvědčení, nebo obavou z nebezpečí, které může ohrozit náš dosud pokojný a skvělý život, slogan „Křesťany tady chceme“ není důvodem k radosti.

Je zřejmé, že se nyní nejedná o změnu, kterou vyhlídíme a za niž se modlíme: že křesťanská víra svojí podstatou osloví naši společnost novým způsobem, že lidé zatouží po odpuštění, smíření a po vztahu s Kristem. Že křesťané se stanou opět žádanou „solí a světlem“ tomuto světu.

Je možné, že tato doba je velkou příležitostí pro církve. Pochopit potřeby současnosti, mít citlivé srdce a pozorně následovat toho, jehož jméno nosíme a k němuž se více nebo méně hlásíme.

2. „Imigranty si vybereme“

Dovolím si vyjádřit své překvapení ze zaznívajících prohlášení některých církevních představitelů, že církve se budou zřejmě podílet na spolupráci při výběru, určité segregaci imigrantů vhodných pro naši zemi a náš kulturní kontext. Snažím se pochopit pár logických a pragmatických argumentů, ale zdá se, že zcela přehlušují důvody biblické a milosti plné. Je zvláštní, že se v této věci shodují s politickými představiteli. Jedním z důvodů těchto postojů může být „uchlácholení“ společnosti, což může znamenat: nenarážet, uchovat si přízeň. „Budeme opravdu hledat ty, kteří potřebují pomoc, nejenom křesťany.“ (předseda ERC). To zní mnohem vlídněji a přijatelněji.

Regulativní imigrační politika má své opodstatnění, nicméně musí zůstat principiálně otevřená, doplněná úsilím o globální rozvoj. Určitě patří do kompetence státu, nikoli církve.

Uvědomil jsem si již mnohem dříve, že při hledání odpovědí na složité otázky spojené s tímto problémem se téměř nikdy nevyskytuje úvaha: „Co by v dané situaci udělal Ježíš Kristus? Jak by on sám řešil krizi spojenou s přijímáním uprchlíků? Co na to říká Písmo?“ Ježíš by jistě neřešil imigrační politiku, ale naše postoje k lidem v nouzi, na cestách, bez střechy nad hlavou, lidem ukřivděným a opuštěným. To ho docela zajímalo, to byla jeho parketa a zřejmě je i do dnešních dnů. Dokonce řekl docela explicitně: „Byl jsem na cestách a přijali jste mě. Co jste učinili mým bratrům, mně jste učinili.“ (Mt 25,38)

Nelze zde citovat množství biblických veršů. Můžeme to zúžit na konstatování, že Bůh již před staletími vyjádřil svoji lásku k sirotkům, vdovám a přistěhovalcům a nabádal svůj národ, aby přistěhovalce milovali, protože on je miluje a oni sami jsou přistěhovalci v Egyptě (Dt 10,17). Samozřejmě Starý zákon rozlišoval mezi těmi, kteří se dobrovolně integrovali, nebo se postavili vnitřně, nebo silou proti Božímu lidu.

Náš Pán se choval velmi noblesně a velkoryse k lidem, kteří byli započítáni k těm jiným, majícím jinou víru, nepatřící k majoritní „svaté“ společnosti. Právě toto je na Kristu fascinující a dokazuje to jeho chápání Otcova milujícího srdce. Jakým způsobem miloval Ježíš?

Pohrdané Samařany, kteří krátce předtím Krista nepustili do své vesnice, později navštívil a pobýval u nich několik dnů. Vyučoval je o Božím království a proměňoval je svou láskou. Velmi pěkně se o nich vyjadřoval ve

svých podobenstvích. Rozhovor se Samařankou je jedním z největších skvostů evangelijní zvěsti. Řekl: „Přišel jsem zachránit tyto lidi, ne je odsoudit.“ Jinými slovy, za tyto přistěhovalce později zemřel na kříži (L 9,51–56).

Ve svém kázání v synagoze v Nazaretu uvedl jako příklad víry pohanské osobnosti, což ho ze strany „zbožných místních obyvatel“ málem stálo život (L 4,17–30).

Největší teologické, kulturní a sociální problémy řešil často s „čistými a svatými“, kteří si nechtěli pošpinit ruce těmi „nečistými“, kteří měli jinou víru, přišli odjinud, byli jiné rasy a kultury.

Dovedete si představit Krista, který s tehdejšími vůdci národa stojí na hranici Izraele a vybírá si vhodné a přijatelné přistěhovalce, aby ochránil svůj národ od nebezpečí, radikalismu a falešné víry? Jak nevhodné Spasitele a jak nevhodné pro jeho následovníky, kteří „nemají dělat rozdíly mezi lidmi“, jak to dobře pochopil již v začátcích křesťanské církve apoštol Jakub; sice v jiném kontextu, ale docela zřetelně. A napsal to i pro nás (Jk 2,1), abychom se nesnižovali na úroveň těch, kteří počítají, vybírají, hodnotí a nepřijímají.

Jinak si velice vážím slibů farností i jednotlivců otevřít své prostory příchozím. Zdá se, že nebude snadné v této spontánnosti a částečné euforii nepřekračovat kompetence státu, organizací a církví. Je také zřejmé, že cizinců a utečenců je v naší zemi, zvláště ve velkých městech, již léta velké množství. Mnozí z nich očekávají vlídný pohled a úsměv, zájem, přijetí, vztah. Již nyní máme mnoho možností, jak je přijímat a milovat.

3. Cizinci jako přátelé

Poslední dva roky mého života i služby ve sboru byly zaměřeny mimo jiné na uprchlíky. Máme výsadu žít a sloužit v blízkosti pobytového uprchlického střediska. Dva roky docela proměnily můj osobní život i postoje mých spolupracovníků. Hezké vztahy s těmito cizinci jsou pro nás velkým požehnáním, přinášejí nám mnoho radosti a nadšení. Společně jíme, bavíme se, poznáváme vzájemně své kultury, snažíme se jim pomoci v drobných věcech, pozýváme je do svých domovů. Ty, kteří projeví zájem, zveme a později zapojujeme do našich církevních programů. Někteří zůstávají ve svém náboženství, nebo nemají žádnou víru. Mnozí z nich již pro nás nejsou cizinci, ale stali se našimi přáteli. I když se odstěhují do jiných měst, jsou nám stále velmi blízcí. Máme velkou radost, že někteří z nich se integrovali (mají dobrou práci a bydlení). Rozhodli jsme se jim projevovat lásku nezávisle na tom, zda uvěří, nebo ne, zda přijmou naši pomoc, nebo ji později odmítnou. Vážíme si profesionální služby organizací a snažíme se respektovat jejich kompetence a využívat naše vlastní možnosti.

V této hektické době, kdy se do zemí Evropské unie „valí“ řeka příchozích a lidé na ulicích měst se navzájem překřikují, „zda je chceme, nebo nechceme“, se těšíme na nové tváře. Promýšlíme další setkání, modlíme se. Rádi bychom jim i jejich dětem vytvořili ovzduší naděje a pokoje. Chceme být tam, kde by jistě byl i náš Pán. Občas prožíváme jistotu, že on je s námi. Potěšuje nás, inspiruje a ochraňuje svou přítomností a láskou.

Při dlouhodobějších osobních kontaktech zjišťujeme, že vznikají následující potřeby, které lze nazvat slovy: „vstupovat do mezer“. Oslovit křesťanské podnikatele, zda by byli ochotni cíleně zaměstnat některé cizince. Je to sice riskantní, někdy i ztrátové, ale může to velmi posloužit k oboustrannému požehnání. Prosit dobrovolníky odborně zdatné, aby pomohli cizincům při hledání bytu, doprovodu do zdravotnických zařízení, při vyplňování žádostí. Najít křesťanské právníky a zdravotníky, kteří by mohli být „prstem na tepu společnosti“ a pokusili se podpořit cizince v klíčových záležitostech v případě selhání klasické právní nebo zdravotní služby. Občas slyšíme, jak je důležité, aby se cizinci integrovali. Někteří z našich známých si našli dobrou práci a bydlení a stali se tak příkladem pro jiné. Schvalovací proces – udělení mezinárodní ochrany se však neúměrně prodlužuje, žádosti jsou postupně zamítány. „Integrovaní cizinci“ prožívají nejistotu, obavy z budoucnosti, frustraci. Snažíme se je povzbuzovat, ale sami to nechápeme a jsme zmateni.

4. Poslání církve

Závěrem bych rád uvedl několik, dle mého názoru skvělých doporučení, která jsou uvedena ve dvou publikacích na téma, jak se může církev zapojit do pomoci cizincům.

„Církev jako hlasatelka jednoty lidského pokolení. Je jasným odpůrcem jakékoli formy rasismu a nacionalismu. Staví se sama proti nenávisti vůči cizincům, kterou považuje za provinění vůči přikázání lásky k bližním. Hlásá a sama praktikuje pohostinnost, solidaritu a sdílení vůči nejchudším. Církev je znamením toho, že nacionalismus, rasismus a xenofobie jsou zcela neslučitelné s křesťanským poselstvím, taktéž s utvářením společnosti ve smyslu trvalého míru a pokojného soužití.

Církev jako obhájce lidských práv a zastávce slabých. Je rovněž obhájcem cizinců, jimž se plných práv nedostává, zvláště těch, kteří nejsou nikým zastupováni a nemohou nalézt zastání. Církev by měla držet prst na tepu doby a zajímat se o situaci cizinců, včetně toho, jakým zákonným předpisům jsou podřízeni a jak je s nimi zacházeno.

Církev jako sociální činitel a kritický průvodce politického jednání a právních pramenů. Naším úkolem je být kritickým doprovázejícím politického jednání a právních zdrojů. Měla by se zasazovat za politiku sledující hodnoty pohostinnosti, solidarity a sdílení i za pokojnou multikulturní společnost. Zřizovat zvláštní národní komise pro migraci, případně ustanovit zodpovědnou osobu pověřenou péčí o migranty. Koordinovat pastorační migrantů.

Církev jako místo integrace. Má být místem integrace již ze své podstaty. Skrze Krista jsou překonávány všechny hranice a rozdělení. Utvářet živé komunity, kooperující mezi sebou i se společností, aby přicházející lidé mohli pocítit christocentrickou univerzalitu a zároveň zakusit partikulární specifika určité komunity. Církev mohou napomáhat začlenění imigrantů do společnosti a stát se výsadním místem integrace. Schopnost přijetí a integrace vypovídá nejen o životaschopnosti konkrétního společenství, nýbrž i o věrnosti vlastní identitě.

Církev jako místo pomoci. Nesmírně důležitý je diakonický rozměr křesťanských církví, který byl zřetelný od samého začátku existence, kde spadala rovněž péče o lidi na cestách. Pomoc má mnoho podob: pastorační péče, poradenství, kontakt na odbornou sociální a právní pomoc. Stávat se skutečnými přístavy pomoci a přijetí a naplňovat své povolání být živým znamením Kristovy lásky chudým.“¹

„Přijetí cizince a pomoc lidem na cestách se pro křesťany stávají jedním z úkolů, k nimž jsou povoláni. Lze je chápat jako důležitou součást křesťanského étosu, jako jeden ze znaků autentického křesťanského života a jeden z projevů služby lásky jak ve formě individuální pomoci, tak prostřednictvím pomoci organizované ze strany církevních obcí. Tento úkol a jeho naplnění souvisejí jak s vlastní identitou křesťanů, tak s vírou, s osobním vztahem k Bohu a s chápáním Boha.

Francis W. Nichols tuto skutečnost popisuje slovy: ‚Cizinec nás totiž vyzývá ke změně, k novému promýšlení naší vlastní identity a k novému uspořádání našich pečlivě schraňovaných priorit. Ačkoli může být přijímání cizinců často zkušenost obtížná a někdy snad i bolestná, nakonec v cizinci můžeme spatřit, tak jako Jákob při zápase u potoku Jabok, Boha tváří v tvář – a on nám požehná.‘“²

Tadeáš Firla

¹ P. ŠTICA, *Migrace a státní suverenity*, 2010, s. 283–286.

² P. ŠTICA, *Cizinec v tvých branách. Biblické podněty pro etickou reflexi migrace*, Praha 2010, s. 80.